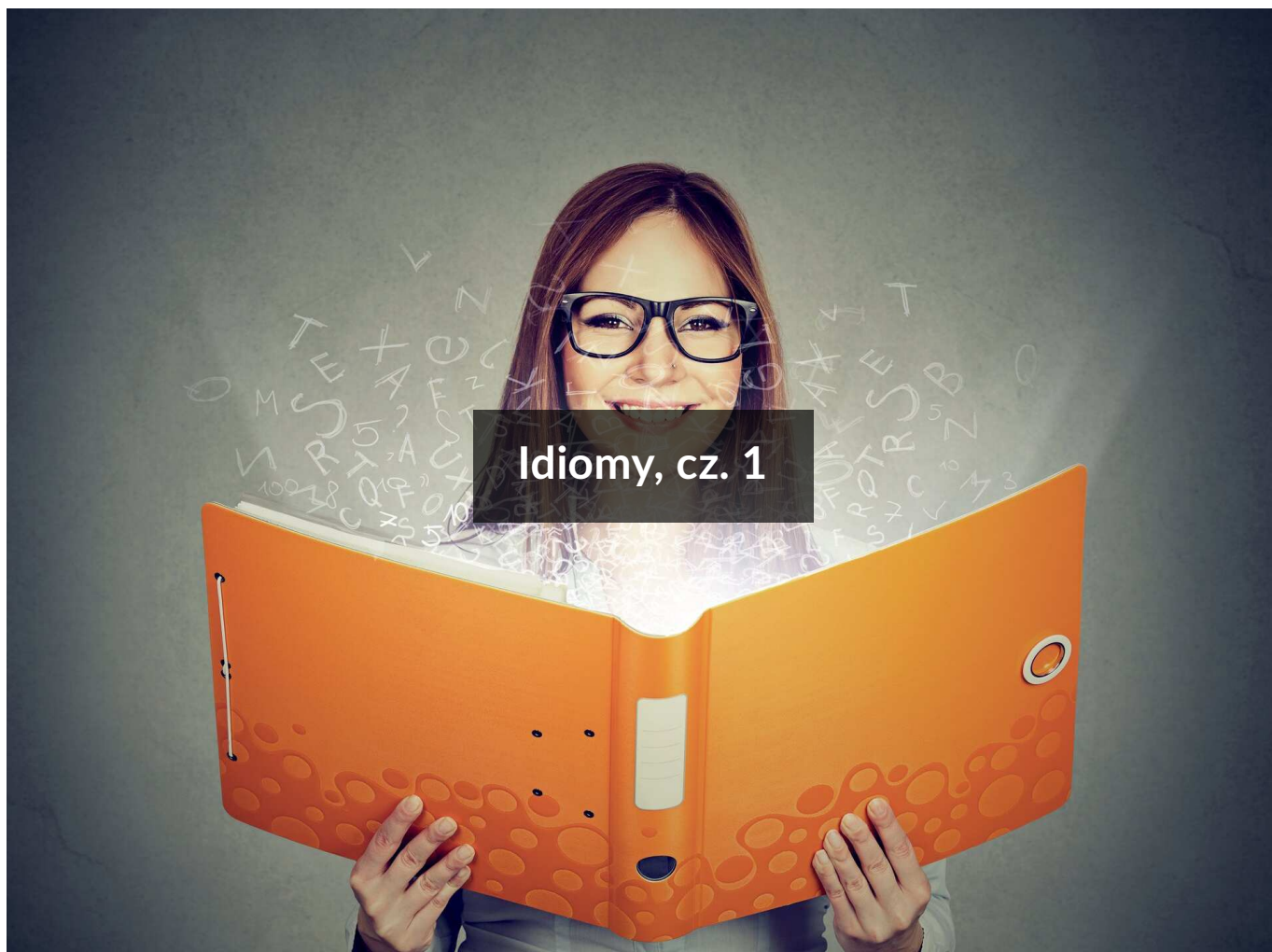

Idiomy, cz. 1

- Idiomy, cz. 1

Idiomy, cz. 1

Ważne daty

509 r. p.n.e. – Brutus i Kollatyn obejmują władzę jako konsulowie;

84 r. p.n.e. – śmierć Cynny;

78 r. p.n.e. – śmierć Sulli;

60 r. p.n.e. – I triumwirat;

53 r. p.n.e. – śmierć Krassusa;

48 r. p.n.e. – śmierć Pompejusza;

44 r. p.n.e. – śmierć Cezara;

43 r. p.n.e. – II triumwirat;

13 r. p.n.e. – śmierć Lepidusa;

27 r. p.n.e. - 14 r. n.e. – panowanie Augusta;

14 r. n.e. - 37 r. n.e. – panowanie Tyberiusza;

37 r. n.e. - 41 r. n.e. – panowanie Kaliguli;

41 r. n.e.- 54 r. n.e. – panowanie Klaudiusza;

54 r. n.e. - 68 r. n.e. – panowanie Nerona.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela.

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:

q) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego przy sporządzaniu przekładu;

s) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego z zakresu tekstów określonych w kanonie na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

III. W zakresie kompetencji społecznych. Uczeń:

2. nabiera umiejętności szybkiego praktycznego zastosowania i ćwiczenia nowo nabytej wiedzy;

3. dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej;

Nauczysz się

rozumieć popularne idiomy łacińskie;

posługiwać się idiomami łacińskimi;

konstruować tłumaczenia idiomów;

opowiadać kim byli: August, Tyberiusz, Kaligula, Klaudiusz i Neron.

Zadania

Ćwiczenie 1

Łacińskim idiomom przyporządkuj ich polskie przekłady.

ex usu esse

słusznie postępować

diem dicere

wygłosić mowę

fidem facere

pozwać przed sąd

bene agere

budzić zaufanie

orationem habere

stracić ducha, odwagę

animo cadere

przegrać proces

fas est

jest słuszne, wolno

in iudicio cadere

być korzystnym

Ćwiczenie 2

Uzupełnij puste pola idiomami użytymi w poniższych zdaniach. Zapisz je w bezokoliczniku.

1. Romani in Italia cum *Pyrrho bellum gerebant*.
2. Ita dies circiter XV *iter fecerunt*.
3. Caesar suis inimicis saepe *veniam dabat*.
4. Caesar Ciceroni *auxilio venit*.
5. Cato *gravia verba fecit*.
6. *Gratias tibi maximas ago*.
7. Dux prima luce *castra movit*.

Spośród wyrażen napisanych z użyciem słowa **res** wybierz tylko te, których znaczenia zapisano w tabeli.

- prować wojnę -
- przyjść z pomocą -
- odbywać podróż -
- zwinąć obóz -
- przychodzić do głowy -
- okazywać łaskę -
- przemawiać -
- dziękować -

Ćwiczenie 3

Spośród wyrażen napisanych z użyciem słowa **res** wybierz tylko te, których znaczenia zostały zapisane.

- sprawy wojenne -
- czyny, dzieje -
- majątek -

res publica

res pecuaria

res gestae

res adversae

res familiaris

res militaris

res publicae

Ćwiczenie 4

Zastąp wyszczególnione słowa łacińskimi idiomami. Połącz je ze zdaniami polskimi spośród następujących:

Mam nadzieję, że postąpiłaś tak z
ważnych powodów.

librum mittere

Wszystko trzeba robić *w stosownym
czasie.*

iudicium capitis

Oskarżony zachowuje się tak, jakby to
był proces cywilny, tymczasem jest to
proces kryminalny.

bono consilio

Co on właściwie powiedział? Mógłbyś
to powtórzyć *dostłownie?*

auctor legis

Pragnę moją *książkę dedykować* ojcu.

ad tempus

Prawo ma być w tym wypadku bardzo
surowe. Tego chce *wnioskodawca.*

verbum pro verbo

Tłumaczenie tekstu *Roczników* Tacyta

Polecenie 1

Dokonaj przekładu tekstu łacińskiego na język polski.

Wstęp *Roczników* Tacyta

Urbem Romam a principio reges habuerunt; libertatem et consulatum L. Brutus instituit. Dictaturae ad tempus sumebantur; neque decemviralis potestas ultra biennium, neque tribunorum militum consulare ius diu valuit. Non **Cinnae**, non **Sullae** longa dominatio; et **Pompei** Crassique potentia cito in Caesarem, **Lepidi** atque **Antonii** arma in **Augustum** cesserunt, qui cuncta discordiis civilibus fessa nomine principis sub imperium accepit. Sed veteris populi Romani prospera vel adversa claris scriptoribus memorata sunt; temporibusque Augusti dicendis non defuere decora ingenia, donec gliscente adulatione deterrentur. **Tiberii** Gaique et **Claudii** ac **Neronis** res florentibus ipsis ob metum falsae, postquam occiderant, recentibus odiis compositae sunt. Inde consilium mihi pauca de

Augusto et extrema tradere, mox Tiberii principatum et cetera, sine ira et studio, quorum causas procul habeo.

Źródło: Publiusz Korneliusz Tacyt, *Dzieła*, Warszawa 2004.

Tłumaczenie tekstu na język polski.

Oktawian August

Pryncypat

Oktawian August nie chciał jawnie tworzyć w Rzymie monarchii z obawy przed losem Cezara. Przyjął tytuł *pierwszego wśród senatorów* (*princeps senatus*). Senat po wielu latach konfliktów między obywatelami chętnie zrzekł się części odpowiedzialności za los państwa. Oktawian August, 27 r. p.n.e. został nazwany przez senat *Boskim* miał on stać się gwarantem pokoju (*Pax Romana*, *Pax Augusta*), silnej władzy i przywrócenia republikańskiej wolności obywatelskiej. Nie byłoby to możliwe bez przychylności ludu rzymskiego, któremu podobały się hasła powrotu do dawnych obyczajów (*mores maiorum*), spokoju i ładu w państwie oraz stopniowy rozwój gospodarki Italii, także prowincji.

Makieta Forum Augusta, pierwotny wygląd, 2 r. p.n.e., wikimedia.org, CC BY-SA 2.0

Forum Augusta wzniesione w pobliżu Forum Romanum i Forum Cezara to próba powiązania historii republiki i rodu julijsko-klaudyjskiego. Pośrodku stała świątynia Marsa Mściciela,

pomiędzy kolumnami – posągi sławnych Rzymian. Świątynię dekorowały m.in. wizerunki Romulusa, Marsa, Wenus i Cezara.

Dynastia julijsko-klaudyjska

Animacja 3D pt. „Dynastia julijsko-klaudyjska”

Autor nieznany, „Kaligula”, wiek nieznany, Muzeum Sztuk Pięknych w Houston, Teksas, USA, wikimedia.org, CC BY-SA 2.0

Obelisk na placu świętego Piotra, XIII w. p.n.e., Watykan, wikimedia.org, domena publiczna

Lawrence Alma-Tadema, „Rzymski Cesarz 41”, 1871, prywatna kolekcja, wikimedia.org, domena publiczna

Rzymski akwedukt między Celio i Palatynem, wikimedia.org, domena publiczna

Autor nieznany, „Neron”, 54-68 r. n.e., Muzeum Niemieckie w Monachium, Niemcy, wikimedia.org, domena publiczna

Zadania

Ćwiczenie 5

Zapisz w kolejności chronologicznej imiona cesarzy dynastii julijsko-klaudyjskiej:

Neron

Klaudiusz

Tyberiusz

August

Kaligula

Ćwiczenie 6

Połącz w pary nazwy znanych budowli z panującymi w czasie ich wzniesienia władcami Imperium Rzymskiego.

Oktawian

Cyrk na Mons Vaticanus.

Neron

Budowa akweduktu w rejonie Palatynu.

Klaudiusz

Zabudowa Pola Marsowego.

Ćwiczenie 7

Zaznacz zdania prawdziwe.

- Pod koniec panowania dynastii pryncypat przekształca się w dominat.
- Rządy pięciu cesarzy dynastii to panowanie przedstawicieli dwóch rodzin: Juliuszów i Klaudiuszów.
- Główne hasło Oktawiana to przywrócenie republiki.
- Oficjalny tytuł Augusta określa go jako pierwszą osobę wśród senatorów – princeps senatus.

Słowniki

Słownik pojęć

Pax Romana

(łac. „pokój rzymski”) określenie stanu pokoju istniejącego wewnątrz i na zewnątrz Imperium Rzymskiego.

Pryncypat

(łac. „princeps civium Romanorum”) forma sprawowania władzy w Cesarstwie Rzymskim. Prawo wprowadzone przez Oktawiana Augusta w 27 r. p.n.e.. Władza znajdowała się w posiadaniu cesarza przy zachowaniu pozorów dawnego ustroju republikańskiego.

Galeria dzieł sztuki

Autor nieznany, „Kaligula”, wiek nieznany, Muzeum Sztuk Pięknych w Houston, Teksas, USA, wikimedia.org, CC BY-SA 2.0

Bibliografia

Janusz A. Ostrowski, *Starożytny Rzym. Polityka i sztuka*, Warszawa–Kraków 1999.

Michael Crawford, *Rzym w okresie republiki*, Warszawa 2000.

Maria Jaczynowska (red.), D. Musiał, M. Stępień, *Historia starożytna*, Warszawa 2004.

Publiusz Korneliusz Tacyt, *Dzieła*, Warszawa 2004.

Słownik kultury antycznej, red. Ryszard Kulesza, Warszawa 2012.